

Πέρσες και Έλληνες ΜΑΧΗ ΜΑΡΑΘΩΝΑ 490 π.Χ.

Ενότητα 7^η: Δύο κόσμοι συγκρούονται

Μπακάλης Κώστας

history-logotexnia.blogspot.com

A. ΤΟ ΠΕΡΣΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ

A. ΤΟ ΠΕΡΣΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ - Γενικά χαρακτηριστικά(1)

- Οι Πέρσες συγχωνεύτηκαν με τους **Μήδους** σε ένα κράτος.
- Και οι δύο λαοί Ινδοευρωπαίοι στην καταγωγή.
- Ιδρυτής του κράτους θεωρείται ο **Κύρος** Α' (645 - 602 π.Χ.)
- Το περσικό κράτος ήταν πολυεθνικό, δηλαδή είχε υποτελείς πολλούς λαούς.

Τι παρατηρείτε ως προς την έκταση του Περσικού κράτους, συγκρίνοντας τον με τον ελληνικό κόσμο;

Με ορολογία των σημείων του ορίζοντα πώς χαρακτηρίζεται ο ελληνικός και πώς ο περσικός πολιτισμός;

Η περσική αυτοκρατορία και ο ελληνικός κόσμος περί το 480 π.Χ.

Γενικά χαρακτηριστικά(2)

- ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΣΗΜΕΡΑ Η ΛΕΞΗ ΣΑΤΡΑΠΗΣ;

Ήταν διαιρεμένο σε διοικητικές περιφέρειες, τις σατραπείες.

Οι διοικητές τους, οι **σατράπες**, ήταν αρμόδιοι για τη σωστή διοίκηση και την είσπραξη των φόρων.

Φόρους πλήρωναν όλοι οι υποτελείς λαοί, όχι όμως οι Πέρσες και οι Μήδοι.

Το περσικό κράτος είχε διαμορφώσει τις προϋποθέσεις ώστε να γίνει **κοσμοκρατία**.

▲ ΟΙ ΣΑΤΡΑΠΕΙΕΣ ΤΟΥ ΠΕΡΣΙΚΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Ένας από τους πιο γνωστούς δρόμους του Περσικού Βασιλείου ήταν η Βασιλική Οδός, που ένωνε τις Σάρδεις, πρωτεύουσα της Λυδίας, με τα Σούσα και την Περσέπολη, όπου έμενε ο Πέρσης βασιλιάς.

Ο Δαρείος ο βασιλιάς λέει: Αυτές είναι οι χώρες που ανήκουν σε μένα και με την ευλογία του Άχουρα Μάζδα είμαι βασιλιάς τους: Περσία, Ελάμ, Βαβυλωνία, Ασσυρία, Αραβία, Αίγυπτος, αυτές που βρίσκονται δίπλα στη θάλασσα, Σάρδεις, Ιωνία, Μηδία, Αρμενία, Καππαδοκία, Παρθία, Δραγγιανή, Αρεία, Χορασμία, Βακτρία, Σογδιανή, Γκαντάρα, Σκυθία, Σατταγυδία, Αραχωσία, Μάκα. Στο σύνολό τους 23 σατραπείες. Ο Δαρείος ο βασιλιάς λέει: αυτές είναι οι χώρες που ανήκουν σε μένα. Με την ευλογία του Άχουρα Μάζδα είναι οι κτήσεις μου, μου πληρώνουν φόρο υποτέλειας, υπακούουν σε ό,τι τους προστάζω μέρα και νύχτα.

Απόσπασμα από την επιγραφή του Δαρείου Α', 5ος αιώνας π.Χ.

▲ *Ανάγλυφο από την Περσέπολη (Ιράν), στο οποίο απεικονίζεται ένας Μήδος αξιωματούχος ανάμεσα σε δύο Πέρσες. Βρίσκεται στη βόρεια σκάλα που οδηγούσε στην αίθουσα ακροάσεων του Δαρείου Α', 5ος αιώνας π.Χ.*

► Ανάγλυφο από
το
Θησαυροφυλάκιο
του **Δαρείου Α΄**
στην Περσέπολη,
5ος αιώνας π.Χ.
Τεχεράνη (Ιράν),
Αρχαιολογικό
Μουσείο. Σκηνή
ακρόασης από το
Μεγάλο Βασιλιά. Ο
Δαρείος Α΄
απεικονίζεται
καθισμένος σε
θρόνο και πίσω του
στέκεται ο
διάδοχός του
Ξέρξης Α΄. Οι
υπόλοιπες μορφές,
που απεικονίζονται
σε μικρότερο
μέγεθος, είναι
αξιωματικοί και
ακόλουθοι.

Γενικά χαρακτηριστικά(3)

Οι Πέρσες πίστευαν
στον
Αχουραμάσδα, θεό
της σοφίας και της
αλήθειας.

Βασική θέση στον
πολιτισμό των
Περσών είχε η
αλήθεια.

Οι Πέρσες
υιοθέτησαν τη
σφηνοειδή γραφή.

▲ Πανοραμική άποψη της **Περσέπολης**. Στο κέντρο η μεγάλη αίθουσα ακροάσεων του βασιλιά, 5ος αιώνας π.Χ. Οι εργασίες για την οικοδόμησή της άρχισαν επί Δαρείου Α' και ολοκληρώθηκαν στα πρώτα χρόνια της βασιλείας του Ξέρξη Α'. Όπως βλέπουμε στη φωτογραφία, οι αίθουσες είχαν πολλούς κίονες (μέχρι 20 μ. ύψος). Υπήρχαν και μνημειακές σκάλες που οδηγούσαν στις εισόδους.

- Με βάση το παράθεμα και τις ιστορικές σας γνώσεις να σχολιάσετε τις βασικές αξίες του περσικού πολιτισμού.

ΚΑΚΟ ΤΟ ΨΕΜΑ

Στους Πέρσες είναι απαγορευμένο να μιλούν για πράγματα που δεν επιτρέπεται να κάνουν. Ως πιο αισχρό πράγμα θεωρούν το ψεύδος, κατόπιν το να οφείλει κανείς χρήματα. Και τούτο για πολλούς λόγους προπάντων όμως, όπως λένε, για τον λόγο ότι όποιος χρωστάει χρήματα, όλο και κάποιο ψέμα λέει.

Ηρόδοτος, Ιστορία Α. 138

Β. ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΕΡΣΕΣ

ΕΛΛΗΝΕΣ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ

Οι Έλληνες ανέπτυξαν εμπόριο στη Μεσόγειο και τον Εύξεινο Πόντο.

Κατέληξαν **υποτελείς** στους Πέρσες, στους οποίους πλήρωναν **φόρους** και τους οποίους ακολουθούσαν στις εκστρατείες τους.

Οι **Πέρσες**: Το 513 π.Χ. απέτυχαν στις εκστρατείες εναντίον των Σκυθών αλλά κατέλαβαν τη **Θράκη**.

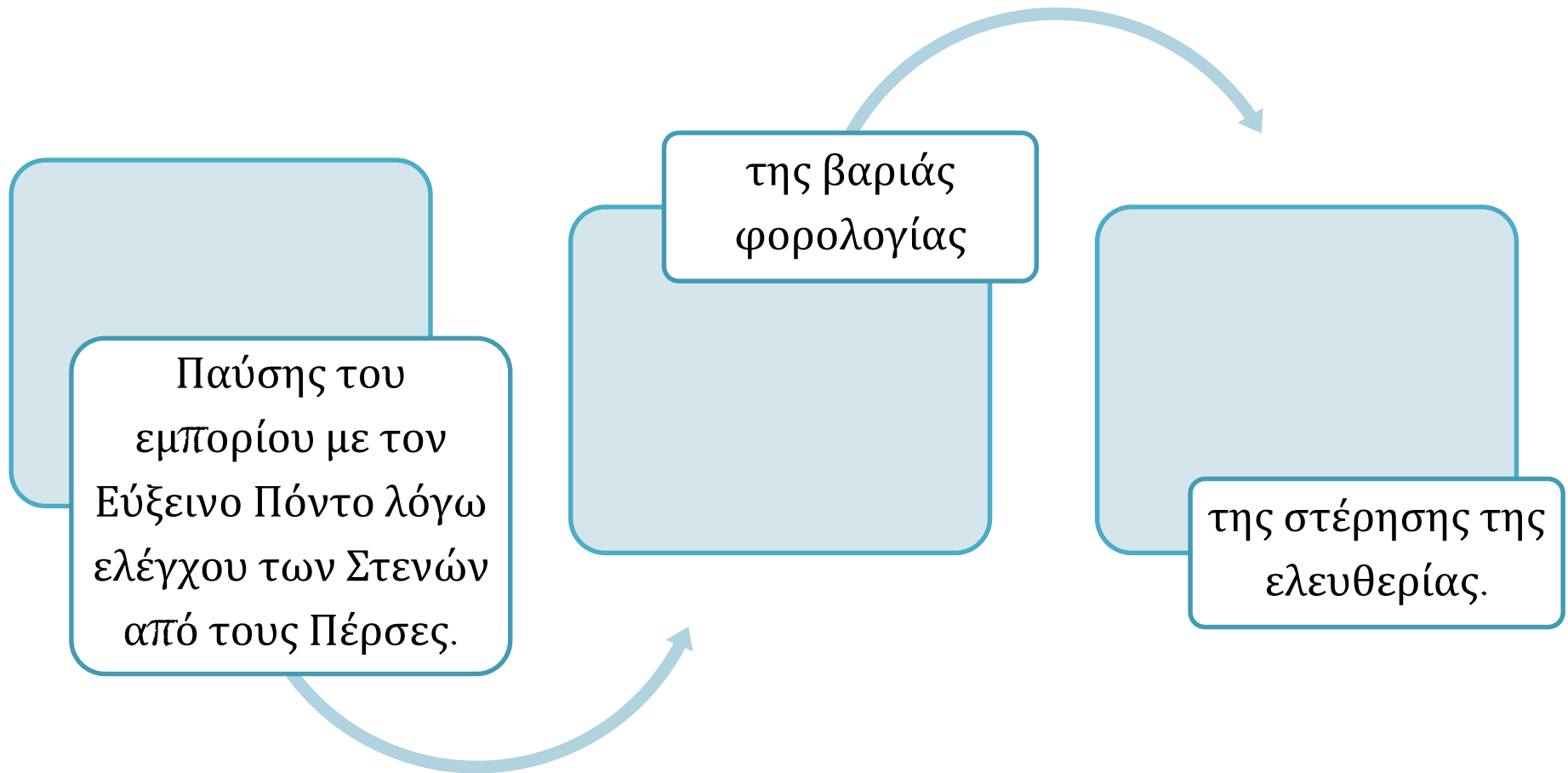

◀ Οι Πέρσες εκτελούν στην πυρά τον βασιλιά της Λυδίας Κροίσο. Ο Κροίσος ήταν ο πρώτος που υπέταξε τις ελληνικές πόλεις της Μικρός Ασίας, οι οποίες, μετά την ήττα του, περιήλθαν στην εξουσία των Περσών (παράσταση από ελληνικό ερυθρόμορφο αγγείο, Παρίσι, Μουσείο Λούβρου).

Γ. ΙΟΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Γ. Ιωνική Επανάσταση - αιτίες(1)

Οι Έλληνες της Μικράς Ασίας οδηγήθηκαν σε **επανάσταση(499 π.Χ.)** εξαιτίας:

▲ Πηγή: <http://users.sch.gr/ipap/Ελληνικός%20Politismos/Υλικο/istoria/a-4-archaiki-07-persikoí-polemoí.htm>

- Αφού μελετήσετε το παράθεμα του Ηροδότου, να αιτιολογήσετε τη στάση των Ιώνων και των Αιολέων.

ΟΙ ΙΩΝΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΙΟΛΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΚΥΡΟ

Οι Ίωνες και οι Αιολείς μόλις κατακτήθηκε η Λυδία από τους Πέρσες, έστειλαν αντιπροσωπεία στις Σάρδεις δηλώνοντας στον Κύρο ότι ήθελαν να γίνουν υπήκοοί του με τους ίδιους όρους που ήταν πριν με τον Κροίσο. Εκείνος, αφού άκουσε τις προτάσεις τους, τους διηγήθηκε έναν μύθο: «Ένας αυλητής βλέποντας ψάρια στη θάλασσα άρχισε να παίζει τον αυλό του, γιατί νόμιζε ότι θα βγουν στην ξηρά. Έπεσε όμως έξω στους υπολογισμούς του. Πήρε τότε ένα δίχτυ και, αφού έπιασε πάρα πολλά, τα τράβηξε έξω. Κι όταν τα είδε να πηδούν, είπε σε αυτά: Σταματήστε να χορεύετε. Όταν έπαιζα προηγουμένως τον αυλό δεν θελήσατε να βγείτε έξω». Τον μύθο αυτό είπε στους Ίωνες και στους Αιολείς, γιατί προηγουμένως οι Ίωνες, όταν τους ζήτησε με απεσταλμένους να αποστατήσουν κατά του Κροίσου, δεν δέχτηκαν. Τώρα μπροστά σε τετελεσμένο γεγονός ήταν πρόθυμοι να υπακούσουν. Αυτά τα έλεγε γεμάτος οργή.

Ηρόδοτος, Ιστορία, 1. 141.

Σημ.: Μετά από αυτά οι Ίωνες άρχισαν να χτίζουν τείχη και παράλληλα έστειλαν πρέσβεις στη Σπάρτη, ζητώντας βοήθεια.

γ. Ιωνική Επανάσταση(2)

▲ Αναχώρηση Αθηναίου οπλίτη για τον πόλεμο. Οι Αθηναίοι και οι Ερετριείς έστειλαν 2.000 οπλίτες για να ενισχύσουν την Ιωνική Επανάσταση (ερυθρόμορφο αγγείο, Μόναχο, Αρχαιολογικό Μουσείο).

Από την Ελλάδα τους βοήθησαν μόνο η **Αθήνα** και η **Ερέτρια**.

Η καταστολή της επανάστασης ολοκληρώθηκε το 494 π.Χ. στη **ναυμαχία της Λάδης**.

Η **Μίλητος** καταστράφηκε ολοκληρωτικά. Θλίψη στους Αθηναίους. Τιμώρησαν τον **ποιητή Φρύνιχο** που «ανέβασε» την **τραγωδία «Μιλήτου Άλωσις»**.

▪ Ποια στοιχεία αναδεικνύουν τη σημασία της Μίλητου;

Η ΜΙΛΗΤΟΣ

Η Μίλητος υπήρξε μία από τις παλαιότερες και σπουδαιότερες πόλεις της Ιωνίας, χτισμένη στις εκβολές του ποταμού Μαιάνδρου. Κατά τους αρχαίους χρόνους ήταν παραλιακή και διέθετε τέσσερα λιμάνια, ενώ σήμερα απέχει 9 χιλιόμετρα από τη θάλασσα, λόγω των προσχώσεων του ποταμού. Η παράδοση αναφέρει ότι στο β' μισό του 11ου αιώνα π.Χ. η πόλη αποικίστηκε από Ίωνες με αρχηγό τον Νηλέα, γιο του Κόδρου, στοιχείο που ενισχύεται από την εύρεση γεωμετρικού οικισμού. Η πόλη γνώρισε μεγάλη πνευματική και οικονομική άνθηση_ από εκεί κατάγονταν μεγάλες μορφές της αρχαίας ελληνικής διανόησης, όπως ο Θαλής, ο Αναξίμανδρος, ο Αναξίμανης, ο Εκαταίος κ.ά. Στα τέλη του 7ου αιώνα π.Χ. εισήγαγε την κοπή νομίσματος από ήλεκτρο και ίδρυσε αποικίες, από τις οποίες σπουδαιότερες ήταν η Ναύκρατη στην Αίγυπτο, η Άβυδος και η Κύζικος στην Προποντίδα, η Αμισός, η Σινώπη, η Τραπεζούντα, ο Ολβία και η Απολλωνία στον Εύξεινο πόντο. Η Μίλητος πρωτοστάτησε στην Ιωνική επανάσταση, που καταπνίγηκε με τη ναυμαχία της Λάδης (494 π.Χ.) και μετά την οποία η πόλη ισοπεδώθηκε από τους Πέρσες. Μετά τη ναυμαχία της Μυκάλης (479 π.Χ.) άρχισε η ανοικοδόμησή της με αφετηρία το ιερό του Απόλλωνα και τον ναό της Αθηνάς. Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος-Λαρούς-Μπριτάνικα

**ΠΕΡΙΣΣΗ Ή ΜΗΔΟΣ ΑΝΩΤΑΤΟΣ
ΑΣΠΗΜΑΤΙΚΟΣ** (5ος αιώνας π.Χ.)
Ο εικονιζόμενος πολέμαρχος φέρει πολυτελή αμυντική εξάρτηση, απαιτούμενη από εξοπλισμένους φοιτίδες και διακοσμημένη με χρυσούς ελασμούς διακούς, γεγάς που ανακαίει στη μέση μας την έκφραση «χρυσόφοροι Μήδοι» της αρχαίας ελληνικής γραμματείας. Το σύνολο της ενδυμασίας του (υφασμάτινη τήρα που δίνει γύρω από τα στήθια, μακρυμάνικη τουνίκα, φορέα πατελάτινα με πορφυρά σπείρητα, δερμάτινες μπότες και ογκώδεις φορέτρες που περιέχει τα τόξα και τα βέλη) εντάσσεται καθαρά στη μεθική κουλτούρα, ενώ τα χρυσά κομμάτια του (πτερυχίτιο και περικάρπια) δηλώνουν άνθρωπο ανώτερης κοινωνικής τάξης που ανήκει στο στενό περιβάλλον του μεγάλου βασιλιά. Το επιθετικό του όπλο «εκτός από το τόξο» είναι το μακρό θάλασσο ύψος, ο κοπτός ακνέας και ο φορέας φερωνειδής πέλεκυς (πύργος) (ενδυματολογική ερμηνεία-εικονογράφηση: Χρήστος Γιαννόπουλος για τις Εκδόσεις ΠΕΡΙΣΚΟΠΙΟ).

Χρ. Γιαννόπουλος

ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΑΣΠΗΜΑΤΙΚΟΣ (490 - 479 π.Χ.)
Οι σύνθετοι διαρκες των εμφανέστερων πολιτών της Αθήνας ήταν επενδυμένοι με αλληλοεπικαλυπτόμενες ορειχάλκινες φοιτίδες ποικίλων μεγεθών, ενώ οι περιφές των διαφόρων τμημάτων διακοσμούτο με ζωηρόχρωμα μοτίβα. Η κορινθιακή περικεφαλαία του αθηνιακού είναι διχρωμή με τον θόλο της να έχει αφιεθεί στο χρώμα του ορείχαλκου και την προοπίδα να έχει βαφτεί μαύρη για λόγους εντυπωσιασμού. Ο υπερυψωμένος λοφιοστάτης του κράνους προσδίδει μεγαλύτερο ανώτατο στον οπλισμό, ενώ η μεταλλική οδόν της οπίσθιας του είναι διακοσμημένη με τη λευκή τουροκεφαλή, ένα από τα αγαπημένα εμβλήματα των Αθηναίων (ανακαλύπτει στη μέση τους την παλιή του λήρα θησαυρά με τον γιγαντοσώμο λευκό ταύρο του Μαραθώνα) (ενδυματολογική έρμηνεία-εικονογράφηση: Χρήστος Γιαννόπουλος για τις Εκδόσεις ΠΕΡΙΣΚΟΠΙΟ).

Χρ. Γιαννόπουλος

Δ. Η ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΜΑΡΔΟΝΙΟΥ (492 Π.Χ.)

Η ΠΕΡΣΙΚΗ ΕΠΙΘΕΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΑΦΟΡΜΗ

- Οι Πέρσες ήθελαν να τιμωρήσουν τους Αθηναίους και τους Ερετριείς, επειδή είχαν βοηθήσει τους επαναστατημένους Ίωνες.

ΑΙΤΙΑ

- Οι βασιλιάδες των Περσών εφάρμοζαν μια πολιτική επεκτατική.
- Δηλαδή να κατακτούν διαρκώς νέα εδάφη και να υποτάσσουν νέους πληθυσμούς.
- Στόχος : κυριαρχία στο Αιγαίο = κατοχή και των δύο ακτών του + νησιά.

- Με **αφορμή** την Ιωνική Επανάσταση αρχίζουν οι ελληνοπερσικοί πόλεμοι.
- Η εκστρατεία του **Μαρδόνιου**, το **492** π.Χ., στη Μακεδονία διακόπηκε λόγω κακοκαιρίας με μοναδικό κέρδος για τους Πέρσες την επανάκτηση της Θράκης.

	Μαρδόνιος
	Δάτης - Αρταφέρνης

◀ **Πέρσης φρουρός.** Ο οπλισμός του αποτελείται από ακόντιο και τόξο (ανάγλυφο από το ανάκτορο της Περσέπολης).

► **Αθηναίος οπλίτης, 490 π.Χ.** Ο συγκεκριμένος πολεμιστής αντιπροσωπεύει ενδυματολογικά τον μέσο όρο των Αθηναίων οπλιτών της κατώτερης οικονομικής τάξης που πολέμησαν στον Μαραθώνα. Φέρει λοψιοψορο κράνος αττικού τύπου, ελαφρύ λινόθώρακα με δερμάτινες πτέρυγες, ψηλές ορειχάλκινες περικνημίδες και ασπίδα τύπου «όπλον», στην οθόνη της οποίας έχει προσαρμοστεί μάλλινο παραπέτασμα για την προστασία των κάτω άκρων από τα περσικά βέλη. Τα επιθετικά του όπλα είναι το μακρύ νυκτικό δόρυ και το νυκτικό-θλαστικό ξίφος (δεν εικονίζεται εδώ) (ενδυματολογική έρευνα-εικονογράφηση του Χρήστου Γιαννόπουλου για τις Εκδόσεις ΠΕΡΙΣΚΟΠΙΟ).

Ε. Η ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΜΑΡΑΘΩΝΑ
(490 π.χ.)

- Νέα περσική εκστρατεία πραγματοποιείται με επικεφαλής τους στρατηγούς **Δάτη** και **Αρταφέρνη** (490 π.Χ.)
- Οι Πέρσες καταστρέφουν την **Ερέτρια** και στρατοπεδεύουν στο **Μαραθώνα**.
- Παρά την απουσία των Σπαρτιατών, **δέκα χιλιάδες Αθηναίοι** και **χίλιοι Πλαταιείς** υπό την ηγεσία του **Μιλτιάδη**, που εφάρμοσε ένα έξυπνο στρατηγικό σχέδιο, νίκησαν τους Πέρσες.

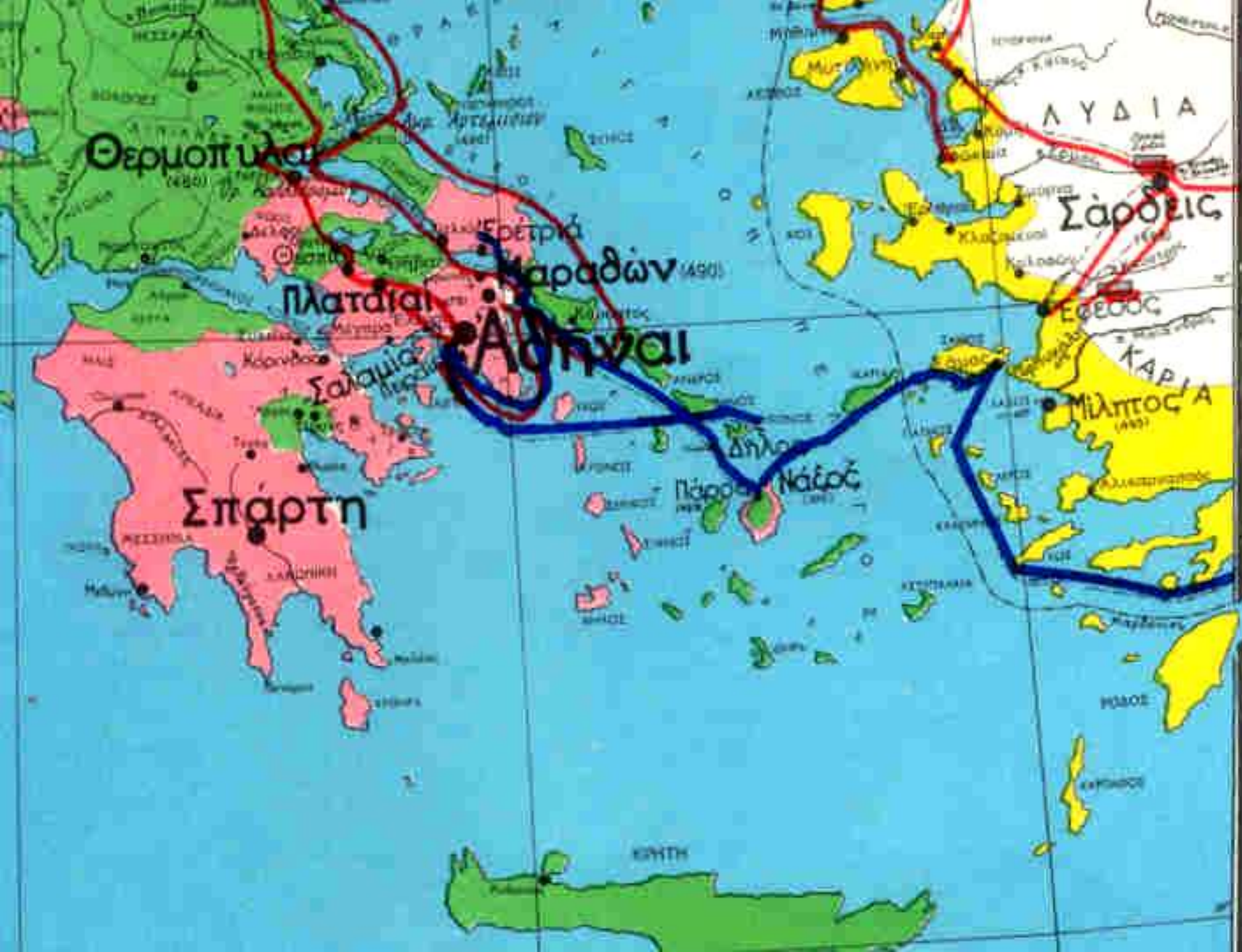
▲ Σκηνή προετοιμασίας πολεμιστών πριν από τη μάχη. Στον Μαραθώνα οι Αθηναίοι και οι Πλαταιείς Προετοιμάστηκαν ταχύτατα και παρατάχθηκαν για μάχη αιφνιδιάζοντας τους Πέρσες (λεπτομέρεια Wadsworth Museum Hartford, Conn).

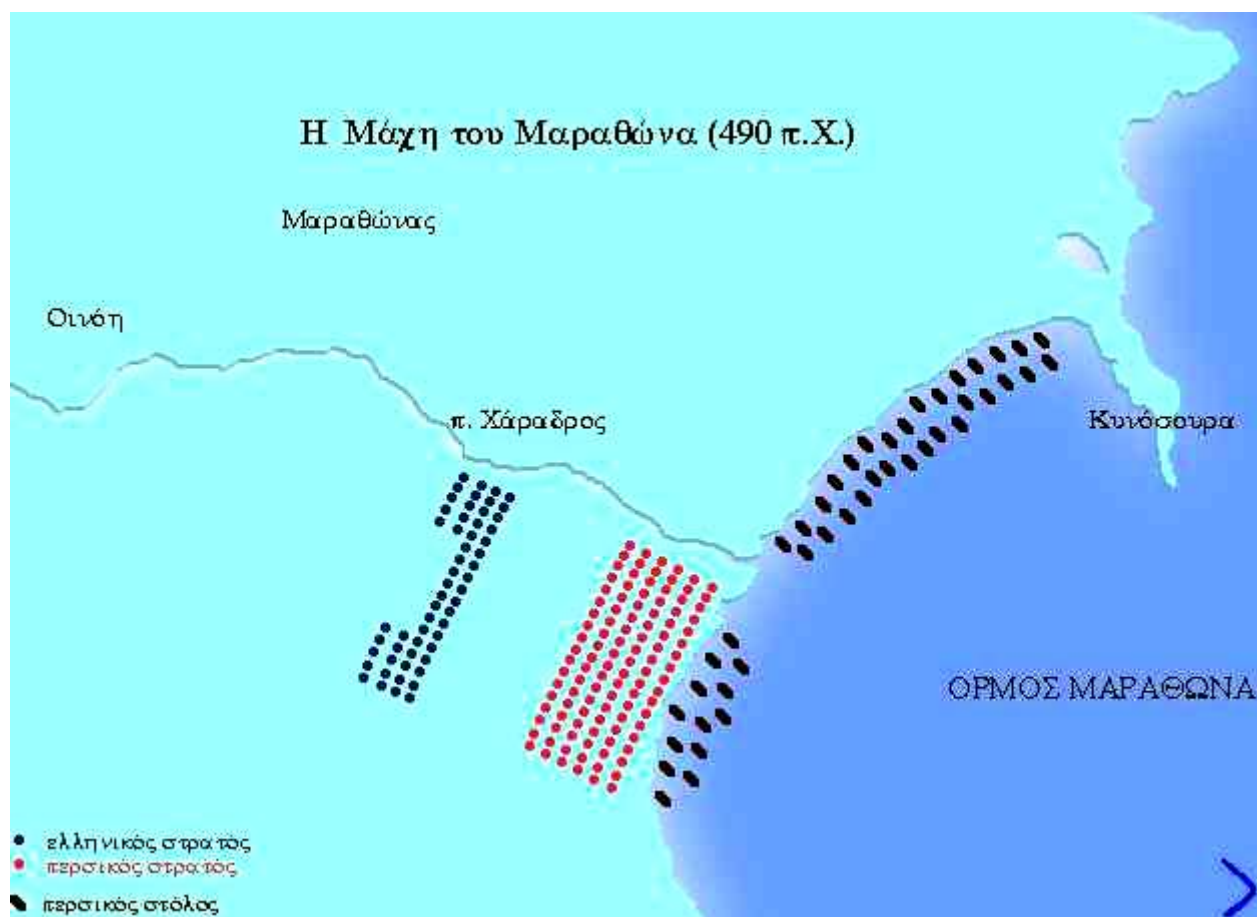
▲ Η παραλία του Σχοινιά. Εδώ αποβιβάστηκε το περσικό εκστρατευτικό σώμα (φωτ. Εκδοτική Αθηνών). **Μαζί τους, οι Πέρσες είχαν ως οδηγό και σύμβουλο τον πρώην τύραννο της Αθήνας Ιππία, γιο του Πεισίστρατου. Πώς κρίνετε τη στάση του;**

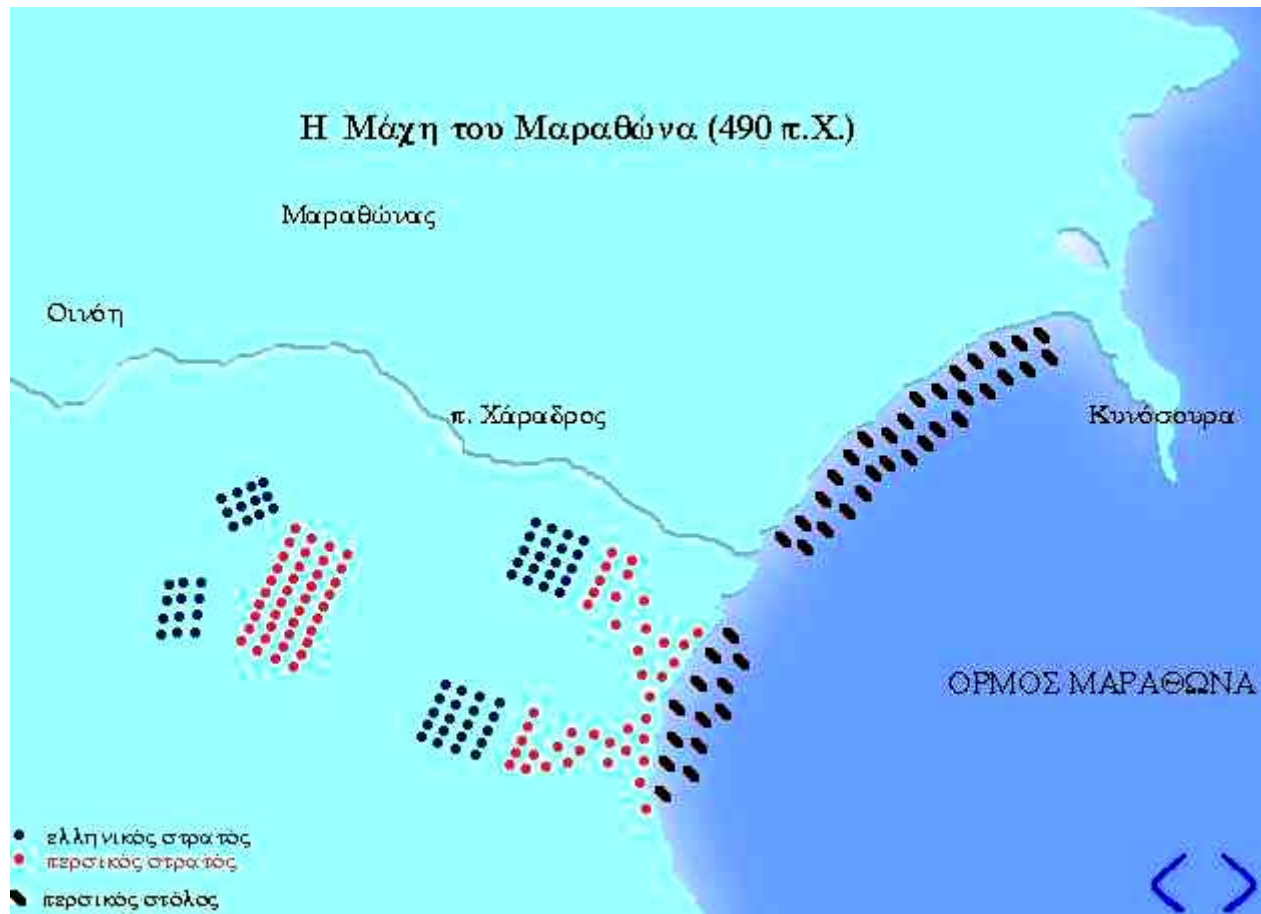
▲ Αναπαράσταση αγκυροβολημένων πλοίων κατά τη μάχη του Μαραθώνα
<http://el.wikipedia.org/wiki>

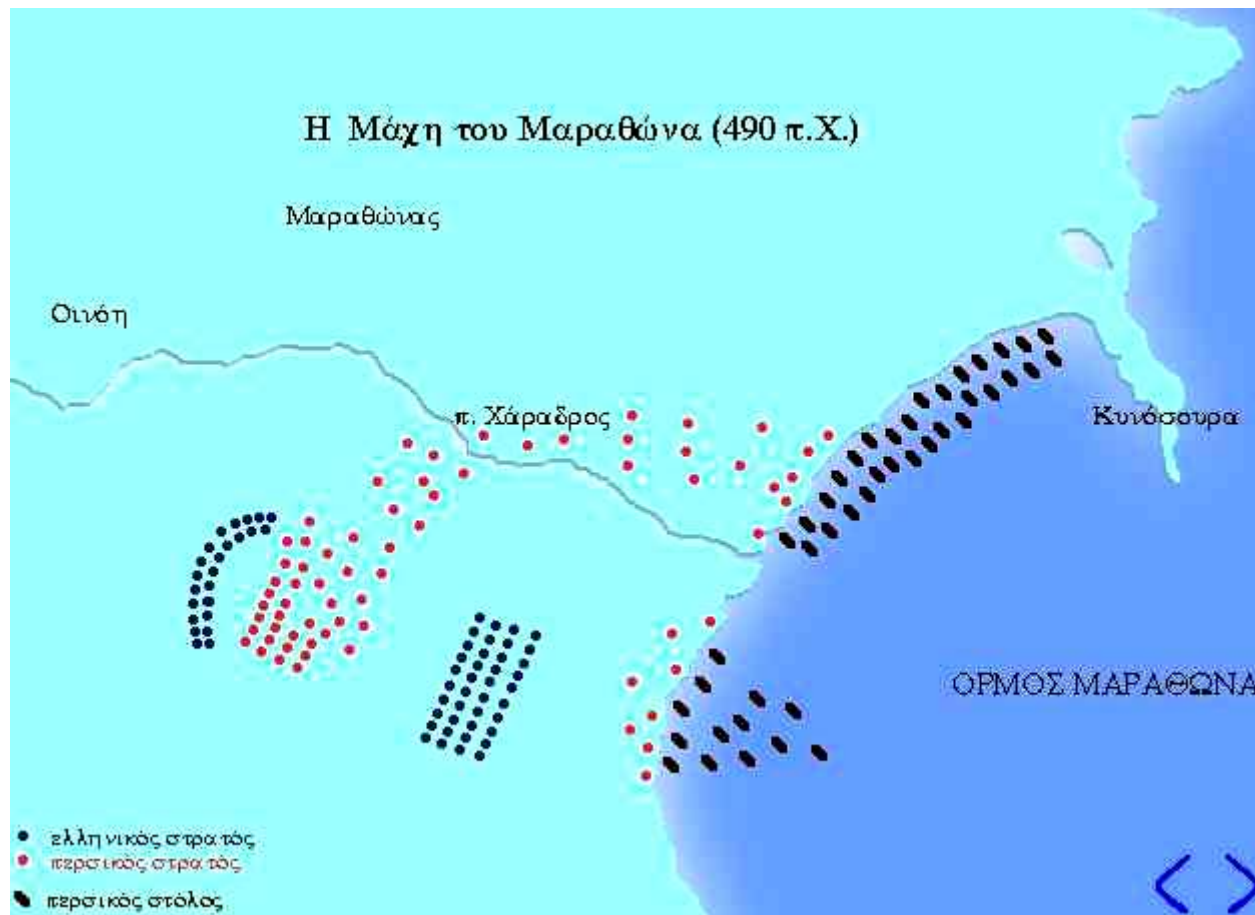
Η εξέλιξη της μάχης του Μαραθώνα α' φάση

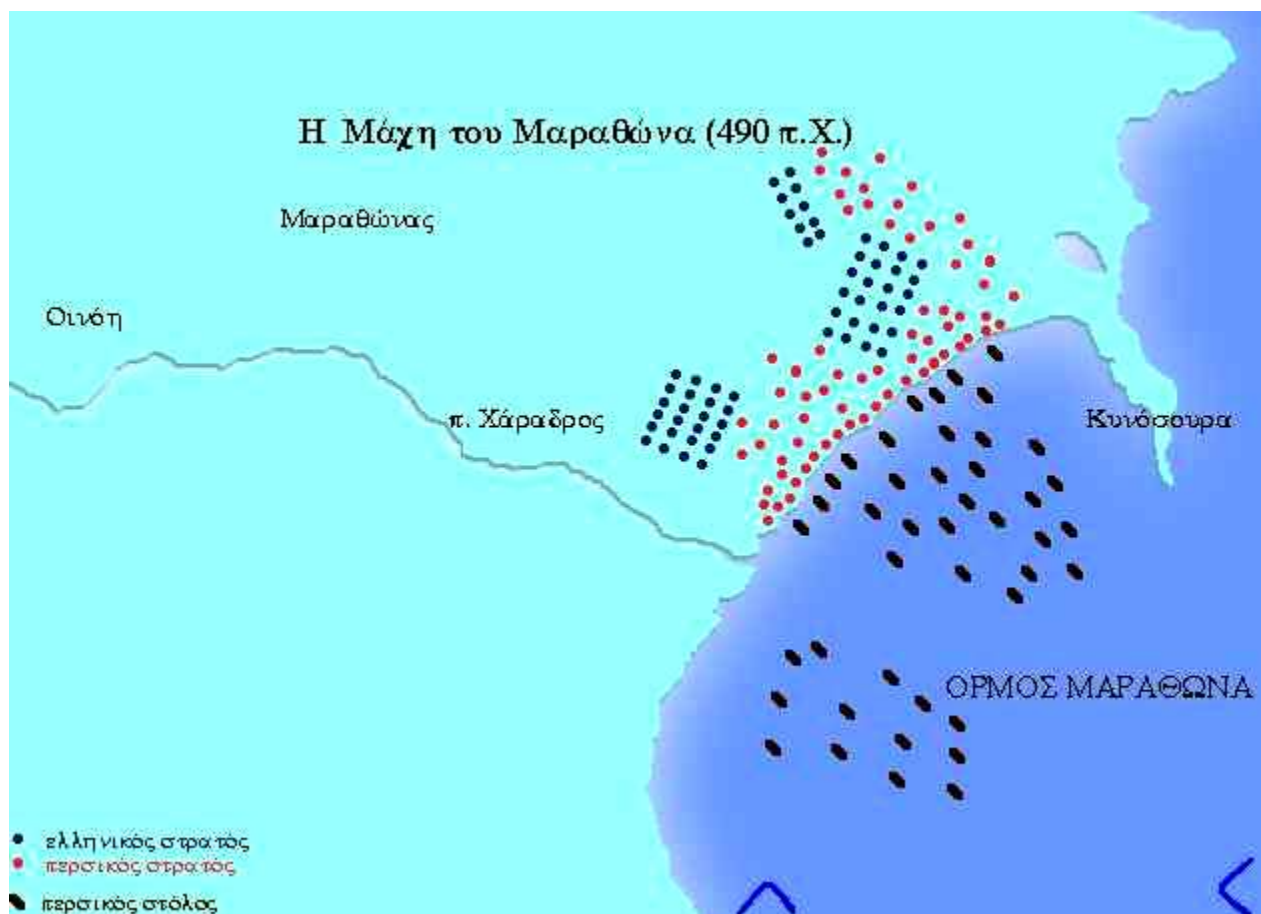
β' φάση

γ' φάση

δ' φάση

Νέα εκδήλωση επιθετικότητας αποτέλεσε η εκστρατεία του Δάτη και του Αρταφέρνη (490 π.Χ.). Η καταστροφή της Ερέτριας δείχνει την τύχη που θα είχε η Αθήνα. Η απόφαση για απόκρουση των Περσών στον χώρο της απόβασης αποτελούσε στρατηγική επιλογή των Αθηναίων για κέρδος χρόνου και ευχέρεια κινήσεων. Το στρατηγικό σχέδιο του Μιλητιάδη πέτυχε δύο μέγιστους στρατηγικούς στόχους: α) οι Αθηναίοι εκμεταλλεύθηκαν το επικλινές έδαφος και όρμησαν προς τους Πέρσες, χωρίς να καταπονθούν (έτρεξαν σε κατήφορο), απέφυγαν τα πυκνά βέλη και ήλθαν γρήγορα σε σύγκρουση με τους Πέρσες, οι οποίοι γενικά ήταν απροετοίμαστοι για μάχη σώμα με σώμα και β) τα ενισχυμένα άκρα της αθηναϊκής παράταξης κύκλωσαν εύκολα τον εχθρό, ο οποίος πανικοβλήθηκε και τράπηκε σε φυγή. Στη μάχη καταδείχθηκε η υπεροχή της αθηναϊκής φάλαγγας. Οι οπλίτες κρατώντας τις ασπίδες ενωμένες αλληληλοπροστατεύονταν και με συντονισμένες ενέργειες πέτυχαν να διασπάσουν την εχθρική παράταξη (βλ. εικόνες: Αθηναίος οπλίτης, Πέρσης τοξότης).

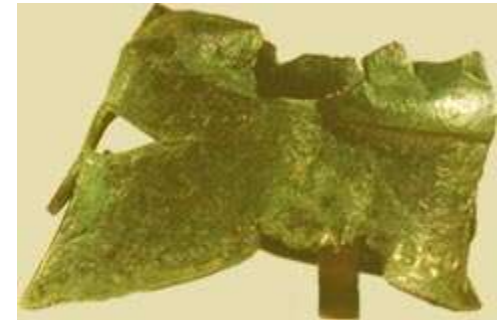
► Παράσταση έφιππου
τοξότη με σκυθική
ενδυμασία. Η αιφνίδια
απουσία των Περσών
ιππέων από τον
Μαραθώνα ήταν
μεγάλη ευκαιρία για
τον Μιλτιάδη που δεν
μπορούσε να την
αφήσει
ανεκμετάλλευτη.
Αττικό πινάκιο του 515
πΧ. Οξφόρδη,
Asmolean
Museum).

Η μάχη του Μαραθώνα

(σχέδιο του Μιλτιάδη)

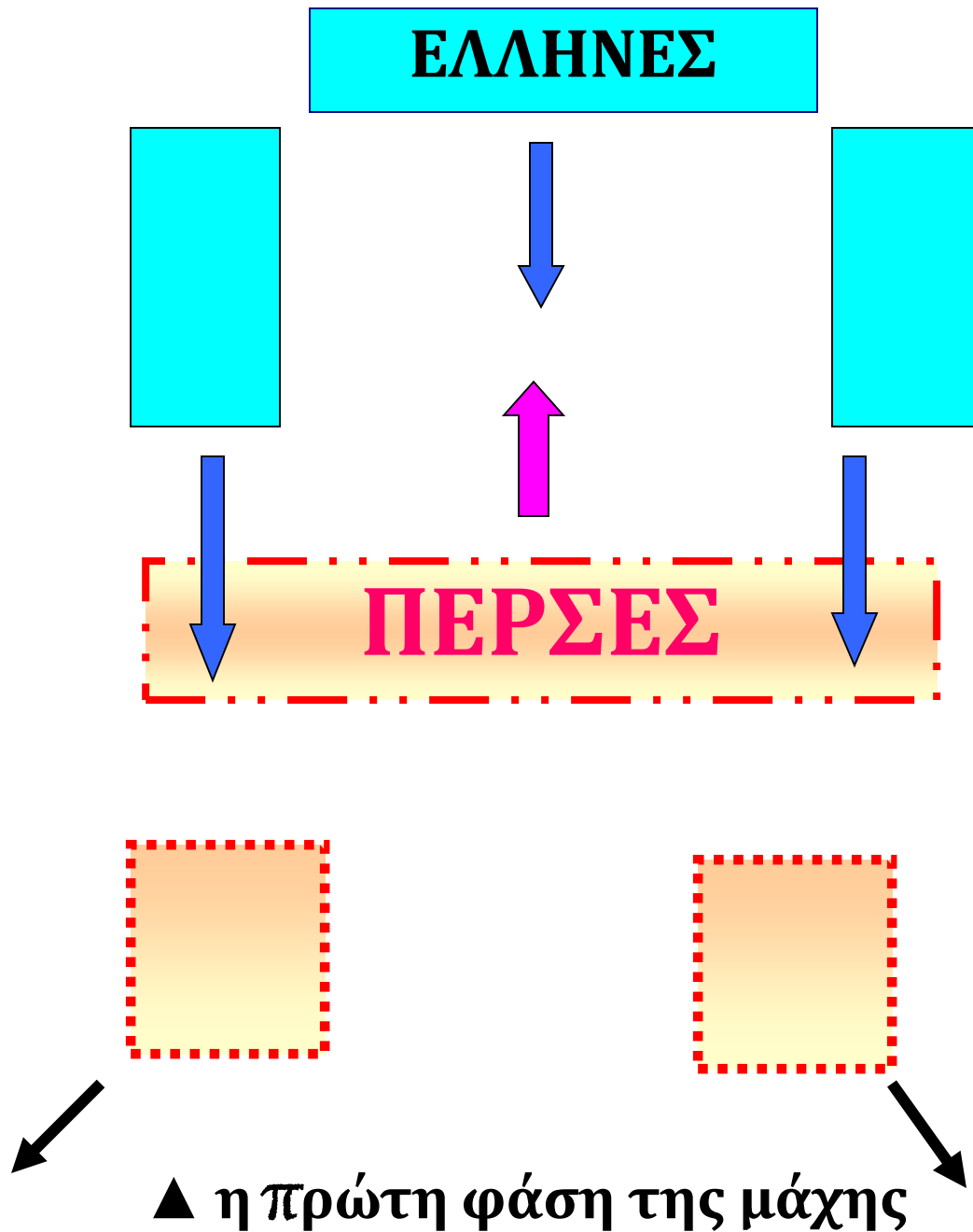
η αρχική παράταξη

▲ Η περικεφαλαία του
Αθηναίου στρατηγού Μιλτιάδη,
490 π.Χ.
Αρχαιολογικό Μουσείο
Ολυμπίας

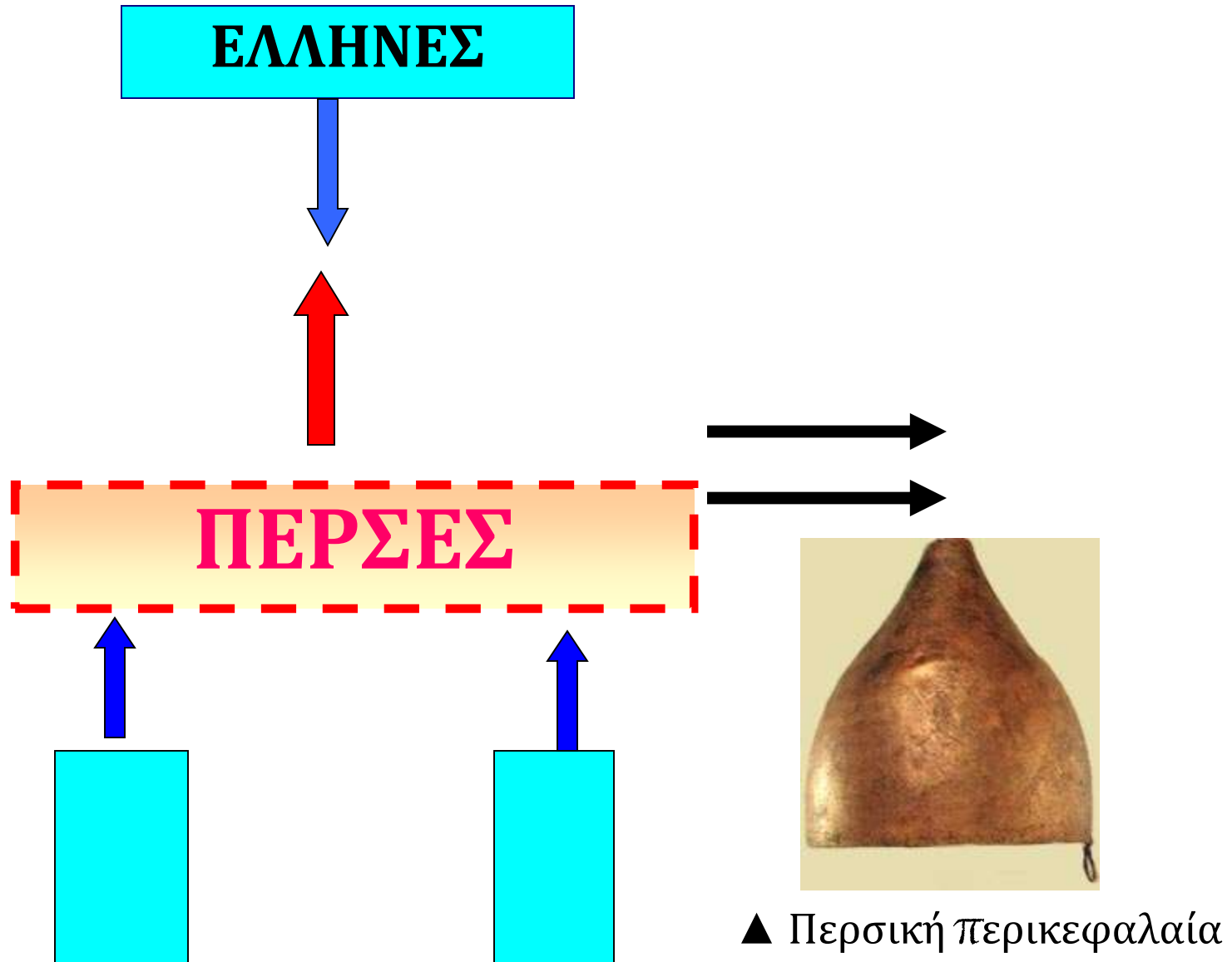
ΠΕΡΣΕΣ

Συντάκτης Παρουσίασης - Takis

▲ Ελληνική
περικεφαλαία

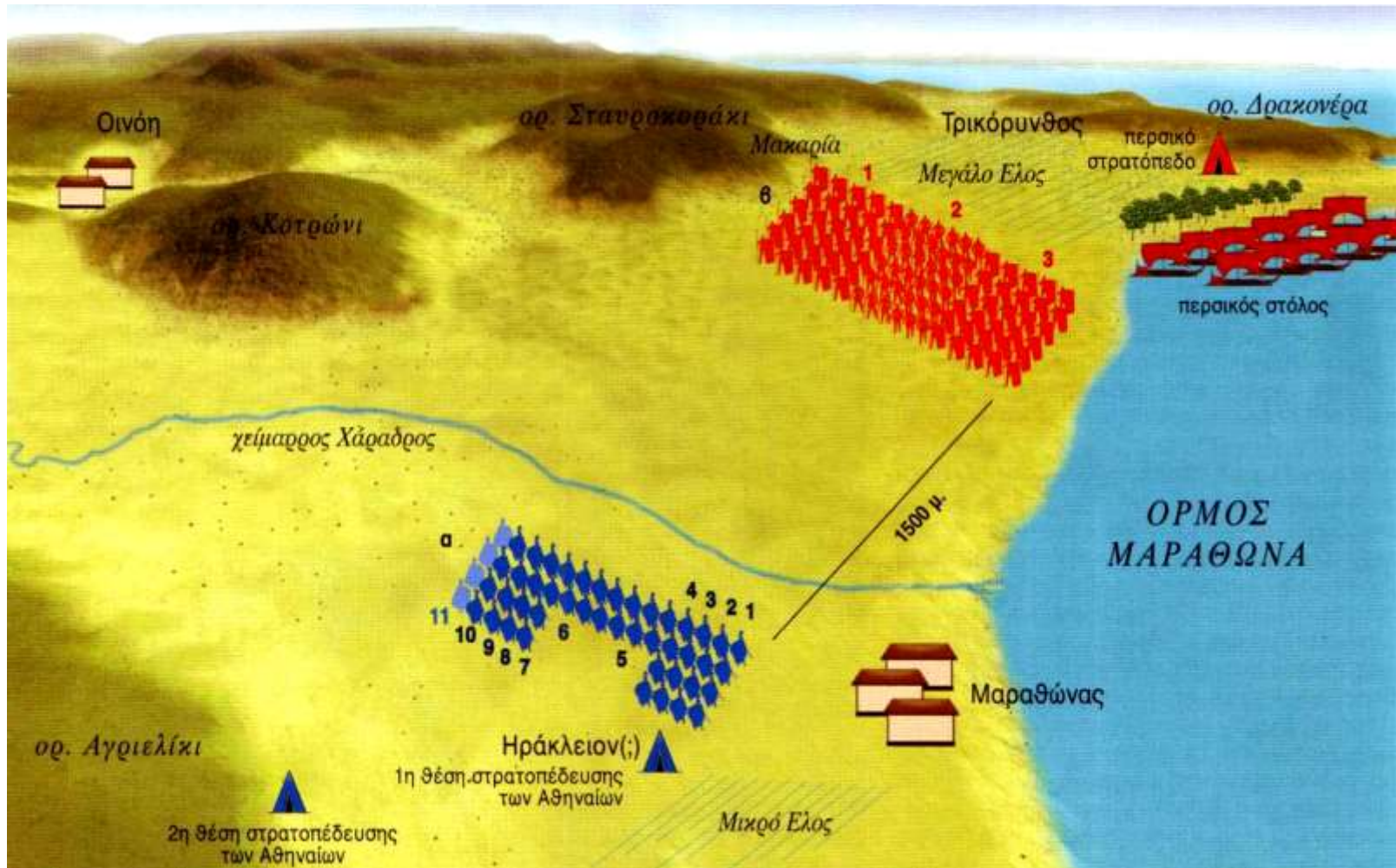
► η β' φάση της μάχης: η κύκλωση

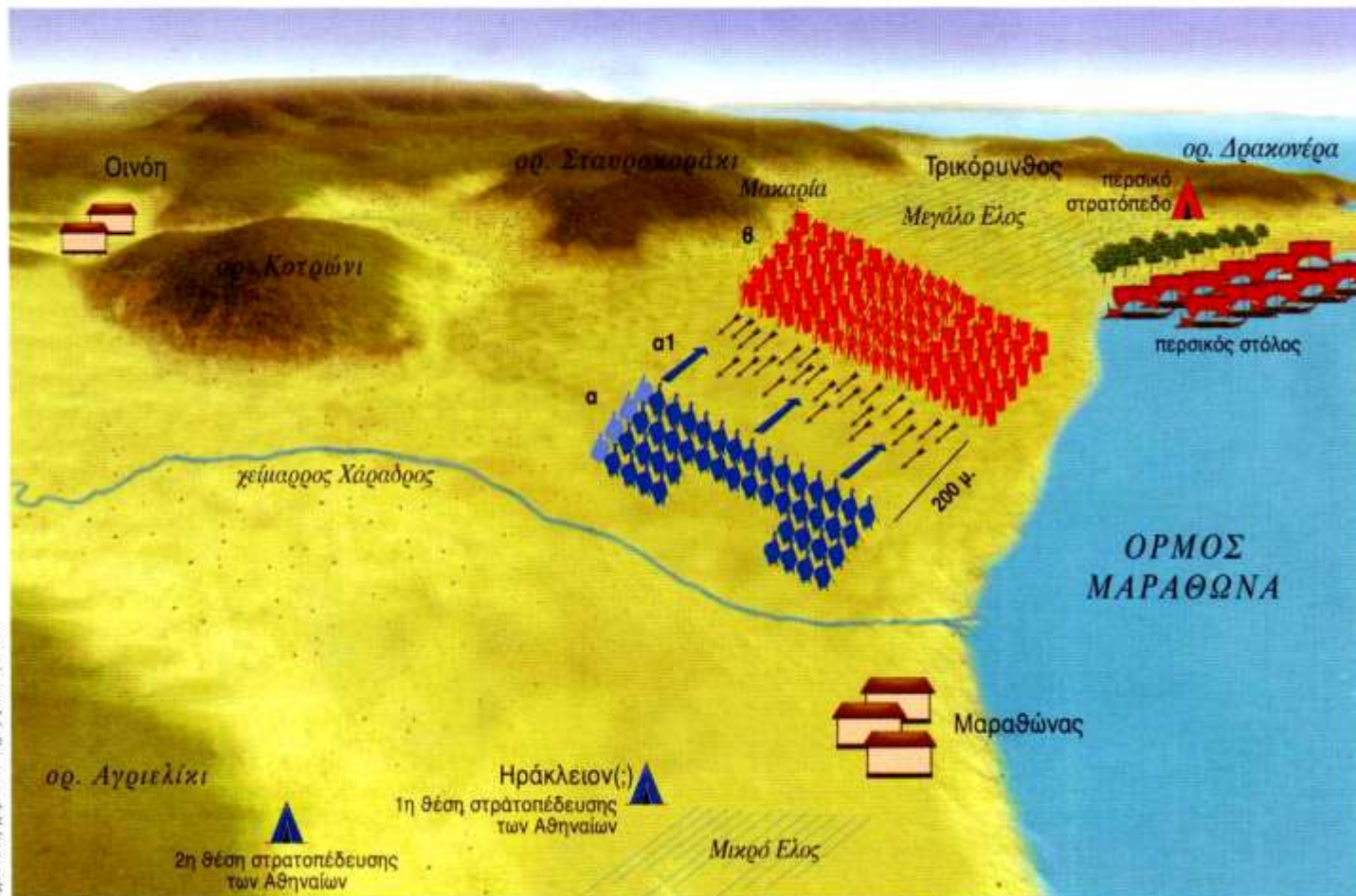

▲ Η πεδιάδα του Μαραθώνα κατά την ώρα της Μάχης,
λιθογραφία του Τζ. Γουέιτσον (1839)

► Μια ακόμη αναπαράσταση της μάχης του Μαραθώνα

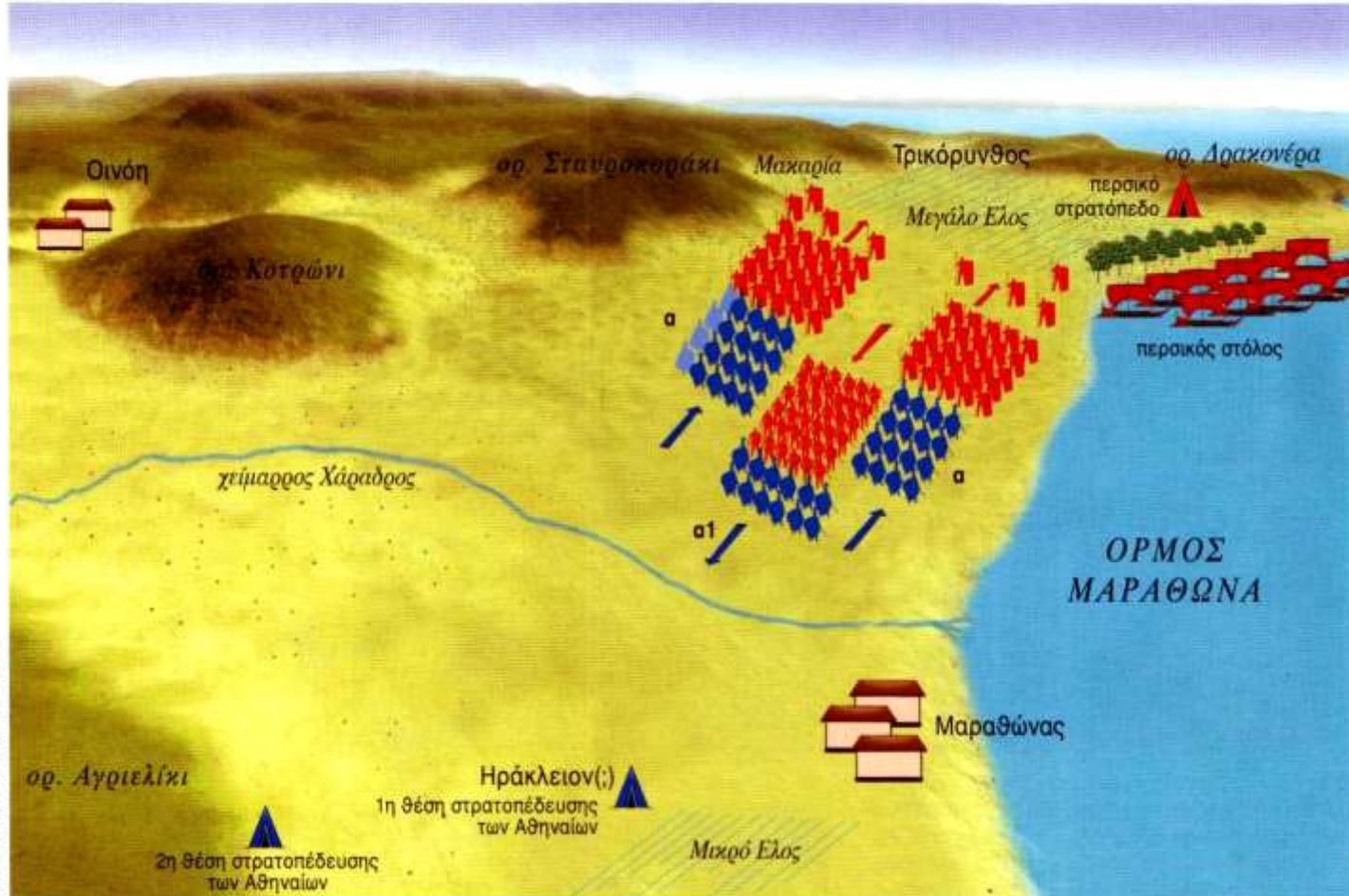
▲ **Πηγή:** Στρατιωτική Ιστορία. Σειρά: Μεγάλες μάχες. Μαραθώνας: Η Αθήνα συντρίβει την περσική υπεροψία. 490 π.Χ. Εκδόσεις Περισκόπιο

Η ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΜΑΡΑΘΩΝΑ, 490 π.Χ.

Εναρξη Α' φάσης

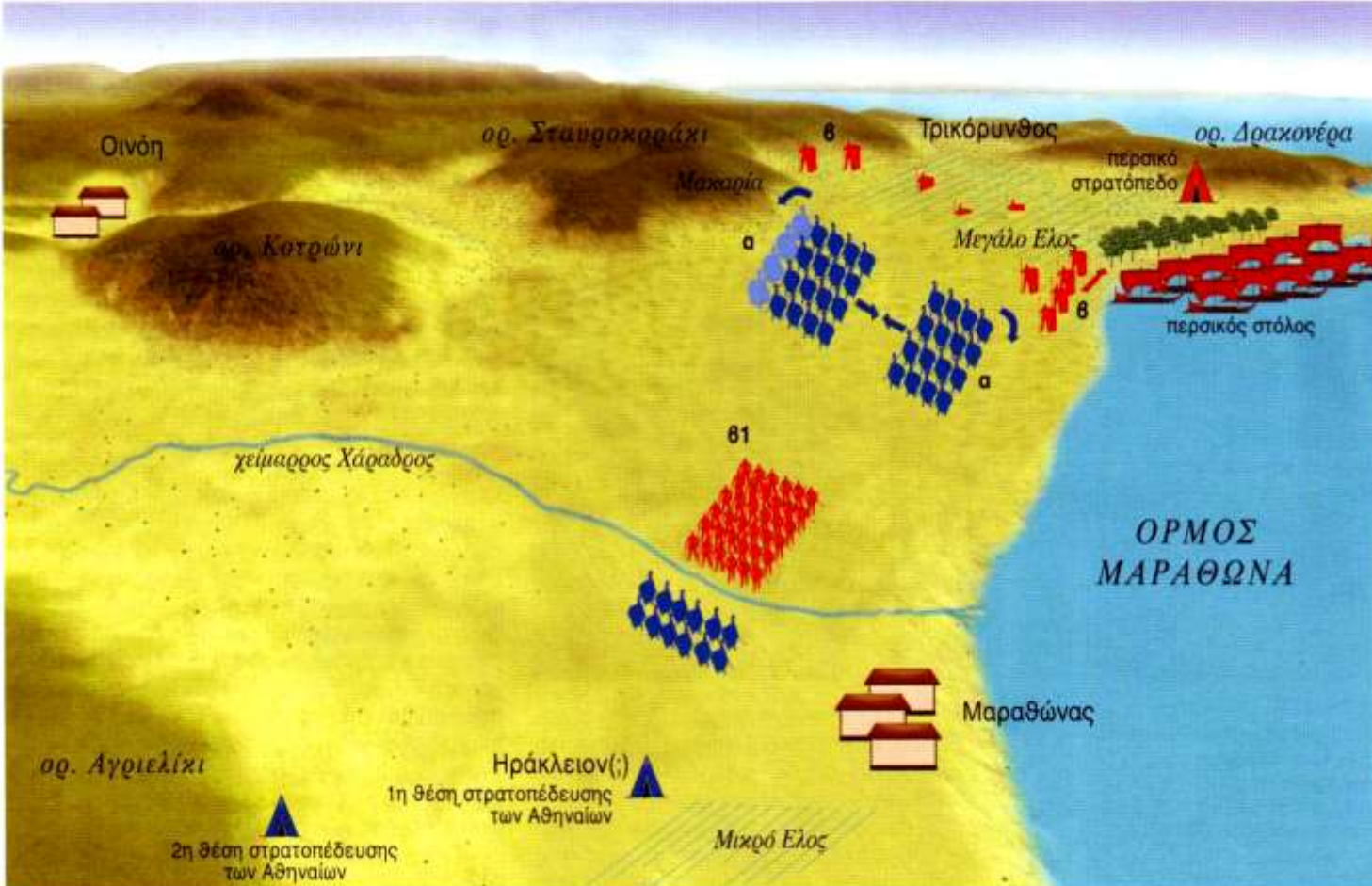
- (α) Οι Αθηναίοι και οι Πλαταιείς κινούνται με γρήγορο βηματισμό εναντίον των Περσών.
- (α1) Φθάνοντας σε απόσταση 200 μέτρων από τις περσικές γραμμές, μεταβάλλουν τον γρήγορο βηματισμό τους σε τροχάδην, χωρίς ωστόσο να διαταράξουν την παράταξή τους.
- (β) Οι Πέρσες απαντούν με καταιγισμό βελών εναντίον των επιτιθέμενων Αθηναίων και Πλαταιέων.

Η ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΜΑΡΑΘΩΝΑ, 490 π.Χ.

Α' φάση

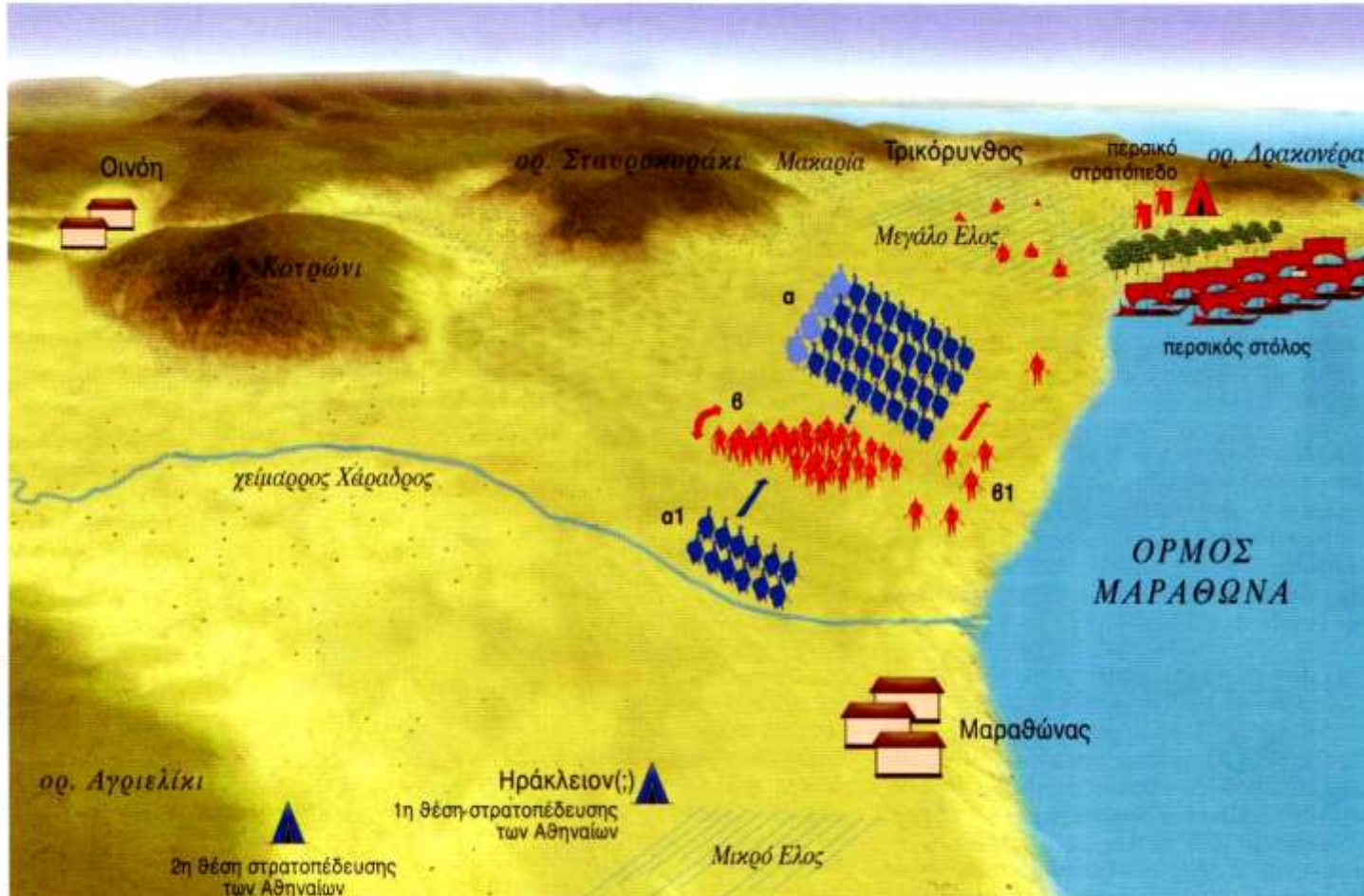
- (α) Οι Αθηναίοι και οι Πλαταιείς πιέζουν τις δύο περσικές πτέρυγες και τις αναγκάζουν να υποχωρήσουν.
- (α1) Το αθηναϊκό κέντρο (Αντιοχίδα και Λεοντίδα) συμπύσσεται προς το Αγριελίκι μπροστά στην ασφυκτική πίεση των επίλεκτων τμημάτων του περσικού κέντρου.

Η ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΜΑΡΑΘΩΝΑ, 490 π.Χ.

Εναρξη Β' φάσης

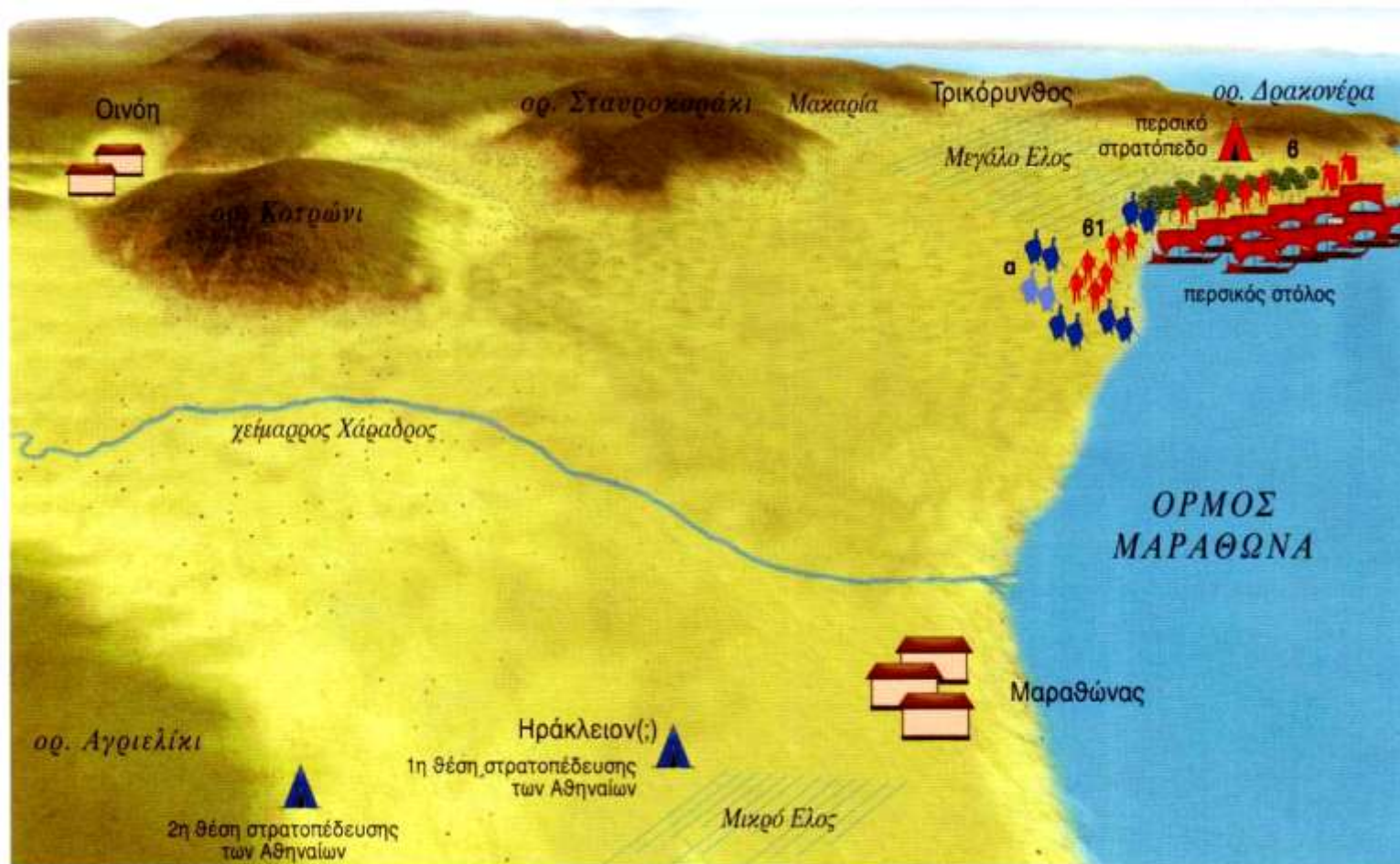
- (α) Οι δύο ελληνικές πτέρυγες μετά την υποχώρηση των περσικών πτερύγων επιχειρούν ελιγμό αναστροφής και συνένωσης
- (β) Η υποχώρηση των περσικών πτερύγων μετατρέπεται σε άτακτη φυγή.
- (β1) Το περσικό κέντρο, καταδιώκοντας το αντίστοιχο αθηναϊκό, χάνει την επαφή με τις πτέρυγές του και απομονώνεται.

Η ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΜΑΡΑΘΩΝΑ, 490 π.Χ.

Β' φάση

- (α) Οι δύο ελληνικές πτέρυγες, πραγματοποιώντας ταχύτατο ελιγμό αναστροφής και συνένωσης σε μια ενιαία φάλαγγα, επιτίθενται κατά του περσικού κέντρου.
- (α1) Το συμπτυσσόμενο αθηναϊκό κέντρο αντεπιτίθεται.
- (β) Το περσικό κέντρο προσπαθεί να εκτελέσει ελιγμό αναστροφής για να αντιμετωπίσει τη φάλαγγα που έρχεται από τα νώτα του, αλλά δεν προλαβαίνει.
- (β1) Οι μονάδες του περσικού κέντρου χάνουν τη συνοχή τους και υποχωρούν άτακτα προς τα πλοία, ενώ πολλοί πνίγονται στο παρακείμενο Μεγάλο Ελος.

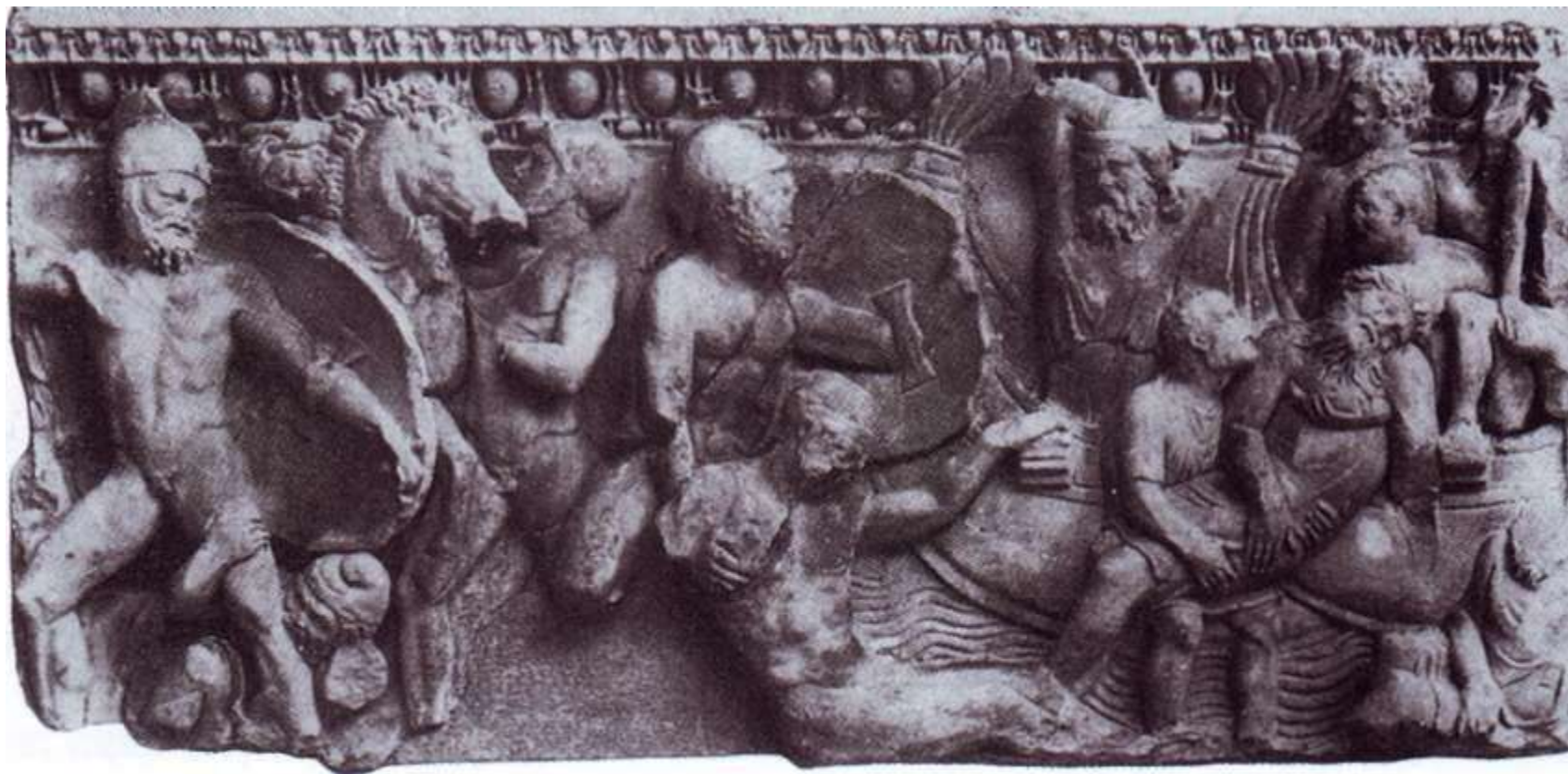

Η ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΜΑΡΑΘΩΝΑ, 490 π.Χ.

Η μάχη γύρω από τα πλοία

- (α) Οι Αθηναίοι και οι Πλαταιείς διασπούν τις γραμμές τους και αποδύονται σε άγρια καταδίωξη των Περσών.
- (β) Οι περισσότερες περσικές μονάδες (αυτές των δύο πτερύγων και οι πρώτες του κέντρου) έχουν ήδη επιβιβαστεί στα πλοία.
- (β1) Οι τελευταίες περσικές μονάδες του κέντρου δεν προλαβαίνουν να επιβιβαστούν στα πλοία και κατακόπτονται από τους Αθηναίους και τους Πλαταιείς.

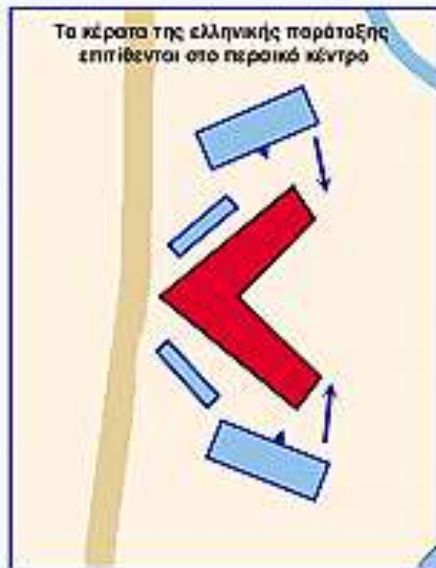

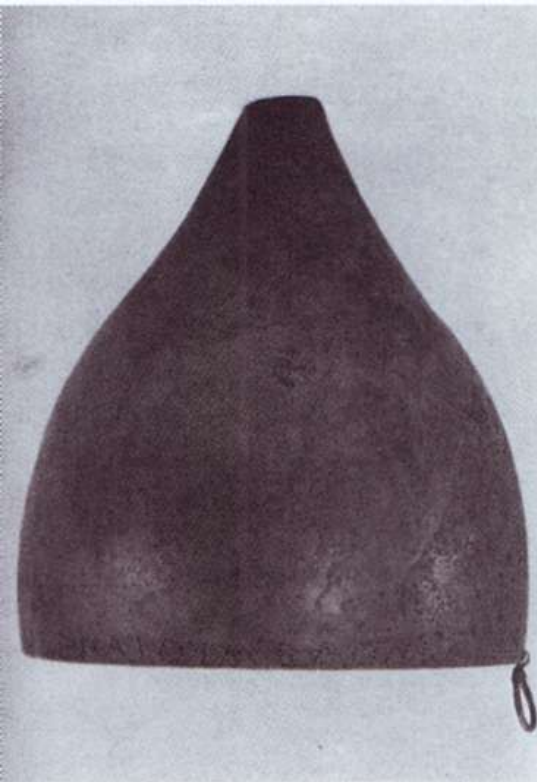
▲ Ρωμαϊκή σαρκοφάγος στην οποία θεωρείται πως εικονίζεται "η μάχη γύρω από τα πλοία" στον Μαραθώνα. Αριστερά ένας Πέρσης δαγκώνει στο πόδι έναν Αθηναίο οπλίτη, ενώ ένας συμπολεμιστής του ρίχνει έναν Πέρση ιππέα από το άλογο του. Στο κέντρο ο Αισχύλος κρατά τον ετοιμοθάνατο αδελφό του **Κυναίγειρο** και τον προστατεύει με την ασπίδα του από τον πέλεκυ του Πέρση. Δεξιά Πέρσες προσπαθούν να επιβιβαστούν στα πλοία τους (Μπρέσια, Αρχαιολογικό Μουσείο).

Μαραθώνας 490 π.Χ.

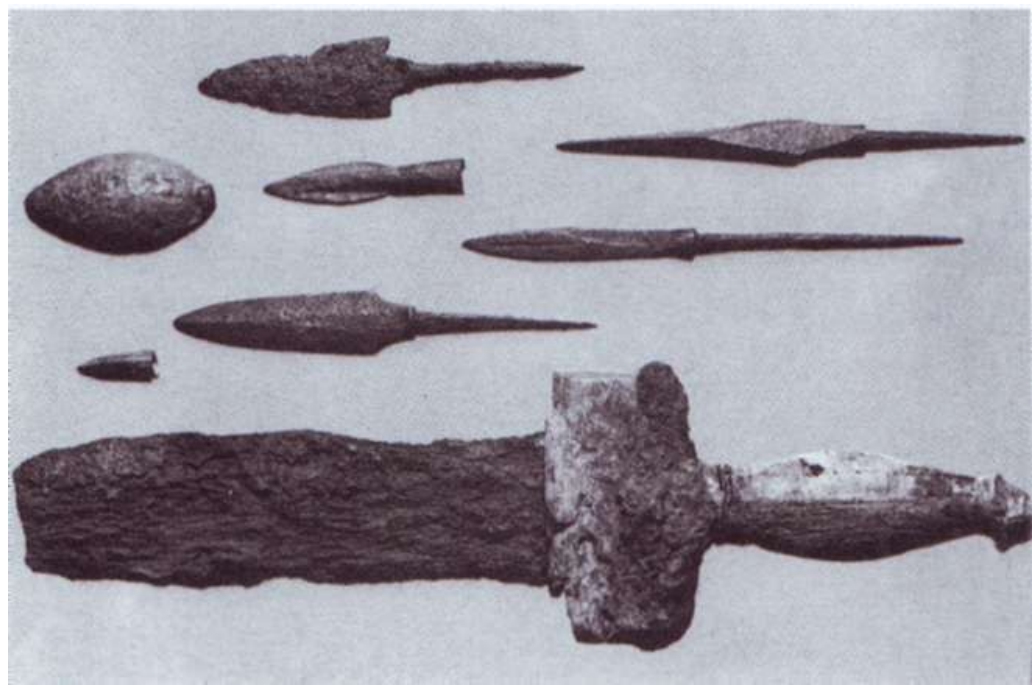
◀ Χάρτης της περιοχής του Μαραθώνα με τα στρατόπεδα των Ελλήνων και των Περσών. Cartledge, P. (ed.), *Cambridge illustrated history of Ancient Greece*, Cambridge University Press, Cambridge 1998, σ. 63. Επεξεργασία: Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού.

◀ Χάλκινο περσικό κράνος
ασσυριακού τύπου, λάφυρο από τη
μάχη του Μαραθώνα, ανάθημα
στον Δία της Ολυμπίας με την
επιγραφή "Δί, Αθηναίοι, Μέδον
λαβόντες"
(Αρχαιολογικό Μουσείο Ολυμπίας).

► Είφος, αιχμές δοράτων και βελών,
καθώς και ένας πεσσός σφενδόνης
που ανακαλύφθηκαν στον χώρο
μάχης του Μαραθώνα (Λονδίνο,
Βρετανικό Μουσείο).

Ο ΣΚΥΛΟΣ ΤΟΥ ΜΑΡΑΘΩΝΑ

Ο Ρωμαίος συγγραφέας Αιλιανός (2ος-3ος αιώνας μ.Χ.) αναφέρει ότι στη μάχη του Μαραθώνα συμμετείχε, στο πλευρό ενός οπλίτη, ένας μεγάλος σκύλος, ο οποίος με τις τρομακτικές δαγκωματιές του κατέβαλλε κάθε Πέρση στρατιώτη που εμπλεκόταν με τον αφέντη του. Ο Αιλιανός προσθέτει μάλιστα ότι ο σκύλος απεικονιζόταν στη ζωγραφική σύνθεση της μάχης του Μαραθώνα (των ζωγράφων Πάναινου και Μίκωνα), η οποία βρισκόταν στην Ποικίλη Στοά. Πιθανότατα ο σκύλος να μην ήταν ένας αλλά περισσότεροι και να χρησιμοποιήθηκαν για τη φρούρηση του στρατοπέδου, για περιπολίες, ακόμα και για επίθεση μαζί με τη φάλαγγα εναντίον των περσικών γραμμών. Με βάση αυτή την άποψη ίσως οι ζωγράφοι να απεικόνισαν έναν σκύλο αλλά στη μορφή του να τιμούσαν όλους αυτούς τους πιστούς συντρόφους των Αθηναίων στη μάχη.

Δέκα χρόνια αργότερα ο Ξέρξης έφερε εκατοντάδες πολεμικά σκυλιά κατά την εκστρατεία του στην Ελλάδα. Κάτι ανάλογο έπραξε και ο Αλέξανδρος κατά την εκστρατεία του στην Ασία και ο βασιλιάς Πύρρος, ο οποίος χρησιμοποίησε σε πολλές μάχες τα περίφημα σκυλιά της Ηπείρου.

*Ο σκύλος του Μαραθώνα
πολεμά μαζί με τον οπλίτη
αφέντη του. Καλλιτεχνική
αναπαράσταση
του 19ου αιώνα.*

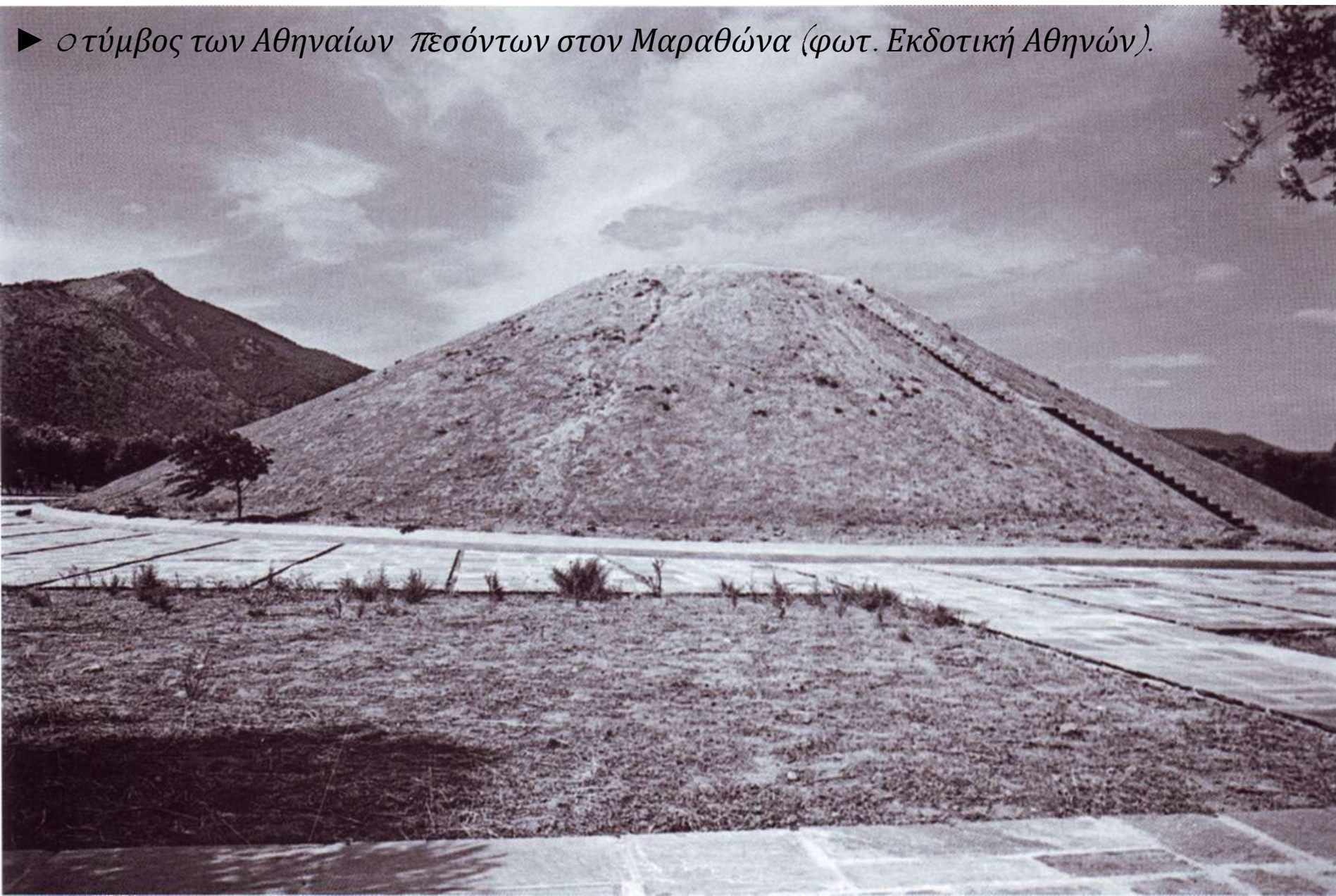
- α. Ποιος είναι ο ρόλος της Θυσίας πριν από τη μάχη; Γίνεται κάτι ανάλογο στην εποχή μας;
- β. Σε τι οφείλεται η νίκη των Αθηναίων, παρά την αριθμητική υπεροχή των Περσών;

ΚΑΙ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΜΟΝΟ ΤΩΝ ΠΕΡΣΩΝ ΠΡΟΚΑΛΟΥΣΕ ΤΡΟΜΟ

Όταν τα στρατεύματα έλαβαν θέση και οι θυσίες έδειξαν καλά αποτελέσματα, οι Αθηναίοι, μόλις δόθηκε το σύνθημα της επίθεσης, όρμησαν τρέχοντας εναντίον των εχθρών. Το διάστημα που τους χώριζε δεν ήταν λιγότερο από οχτώ στάδια. Οι Πέρσες, όταν τους είδαν να έρχονται εναντίον τους τρέχοντας, ετοιμάζονταν να τους δεχτούν και προς στιγμή νόμισαν ότι οι Αθηναίοι έχασαν τα λογικά τους. Τους έβλεπαν να είναι λίγοι και, παρά το γεγονός αυτό, να ορμούν κατά πάνω τους, χωρίς μάλιστα να διαθέτουν ιππικό και τοξότες. Αυτά έβαλαν με το νου τους οι βάρβαροι. Οι Αθηναίοι, όταν άρχισε η σύγκρουση, πολεμούσαν γενναία. Πρώτοι, απ' όσο ξέρουμε, όρμησαν εναντίον των βαρβάρων και πρώτοι άντεξαν να αντικρύσουν την περσική ενδυμασία και αυτούς που τη φορούσαν. Ως τότε και το όνομα μόνο των Μήδων προκαλούσε τρόμο στους Έλληνες.

► Ο τύμβος των νεκρών του Μαραθώνα

► Ο τύμβος των Αθηναίων πεσόντων στον Μαραθώνα (φωτ. Εκδοτική Αθηνών).

▲ Καλλιτεχνική αναπαράσταση του 19ου αιώνα στην οποία απεικονίζεται ο θάνατος του μαραθωνοδρόμου αμέσως μετά την αναγγελία της νίκης.

► Παράσταση του
αγωνίσματος του
οπλίτη δρόμου.
Ουσιαστικά
τέτοιου
είδους αγωνίσματα
αποτελούσαν
πολεμικές
ασκήσεις.
Παράσταση
αμφορέα
του 5ου αιώνα π.Χ.
(Μόναχο,
Αρχαιολογικό
Μουσείο).

Η ιστορία του αγγελιαφόρου, ανεξάρτητα από το αν αληθεύει ή όχι, προκάλεσε μεγάλη εντύπωση στον Γάλλο ακαδημαϊκό και ένθερμο φιλέλληνα Μισέλ Μπρεάλ και τον ώθησε να προτείνει τη διοργάνωση **αγώνα αντοχής** από τον Μαραθώνα στην Αθήνα με αφορμή την τέλεση των πρώτων σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων στην Αθήνα το 1896.

▲ Μαραθώνιος στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1896.

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:1896_Olympic_marathon.jpg

◀ Η παράσταση από τον περίφημο κρατήρα του «ζωγράφου του Δαρείου» που τιτλοφορείται "Πέρσαι". Στο κέντρο εικονίζεται ο **Δαρείος** να προεδρεύει του αυτοκρατορικού συμβουλίου. Ο γενειοφόρος άνδρας που στέκεται μπροστά του είναι ένας αγγελιαφόρος, ο οποίος προφανώς αναγγέλλει την είδηση της ήττας στον **Μαραθώνα** (Εθνικό Μουσείο Νεάπολης).

Η νίκη των Αθηναίων στο Μαραθώνα:

- Διέλυσε τον μύθο του αήττητου των Περσών και αναπτέρωσε το ηθικό των Ελλήνων.
- Έδειξε την ανωτερότητα της ελληνικής πολεμικής τακτικής και ανέδειξε τη στρατιωτική μεγαλοφυΐα του Μιλτιάδη.
- Ανέδειξε την πόλη τους σε δεύτερη δύναμη στην Ελλάδα, μετά τη Σπάρτη.
- Ανέκοψε την προσπάθεια παλινόρθωσης της τυραννίας στην Αθήνα.
- Εξασφάλισε τον αναγκαίο χρόνο, ώστε οι Έλληνες να προετοιμαστούν για τη συνέχιση του αγώνα τους κατά των Περσών.
- Διέσωσε τον πολιτισμό τους κι έσωσε την Ευρώπη από το βάρβαρο ασιατισμό της εποχής εκείνης. Όπως είπε ο σπουδαίος βρετανός φιλόσοφος και οικονομολόγος Τζον Στιούαρτ Μιλ «η μάχη του Μαραθώνα υπήρξε, ακόμα και για τη βρετανική ιστορία, σημαντικότερη κι από τη μάχη του Χέιστινγκς».

ΠΗΓΗ: <http://www.sansimera.gr/articles/833#ixzz3MGY2Go7W>

Το επίγραμμα του ποιητή Σιμωνίδα για τη μάχη στο Μαραθώνα:

**«Ελλήνων προμαχούντες Αθηναίοι Μαραθώνι
χρυσόφρων Μήδων εστόρεσαν δύναμιν»**

Ερωτήσεις-Δραστηριότητες

- 1. Ποια τα αίτια και ποια η αφορμή των Περσικών πολέμων;*
- 2. Να καταγράψετε και να συζητήσετε τους λόγους που έκαναν τους Αθηναίους να αντιδράσουν ιδιαίτερα για την καταστροφή της Μιλήτου (συμβουλευθείτε και το σχετικό παράθεμα).*
- 3. Ποιους ονόμαζαν οι αρχαίοι Έλληνες βαρβάρους; Γιατί; Τι σημαίνει σήμερα η λέξη;*